

"אם אין אני לי מי" (אבות פוק א' משנה י"ד) – הפרט

פעולה א'

מטרת הפעולה:

חניכים ילמדו על החשיבות שבתמקדות בבנין האישי / הפרטי (לעומת הכלל).

מבנה:

- א. ערכו של הפרט.
- ב. הנחיצות של הפרט לקיום המציאות והחשיבות שבבנין האישי.
- ג. בעקבות הפעולה.

מהלך הפעולה:

- א. ערכו של הפרט.

שלב א':

משחק א' - "כיבוש דגלים".

נחלק את החניכים לשתי קבוצות. לכל קבוצה ניתן דגל ונסביר לחניכים את כללי המשחק. נחלק את רחבת המשחק לשני חלקים, כאשר כל צד שייך לקבוצה אחרת, ונראה לחניכים מכל קבוצה את מיקומו של הקבוצה השניה. המטרה: לשמור על הדגל מפני הקבוצה השניה ובמקביל, לנסות לקחת את הדגל של הקבוצה השניה.

חניך שנתפס על ידי חניך מהקבוצה השניה באזור של הקבוצה של החניך התופס מועבר ל"בית מעצר" (אזור תחום במשטח של הקבוצה בה הוא נתפס).

החניך שנתפס ישוחרר כאשר חניך מקבוצתו, שלא נתפס, יגיע לשחרר אותו על ידי נגיעה בו. המשחק יגמר כשקבוצה תצליח לחדור לשטח של הקבוצה השניה, לקחת את הדגל ולהשיב אותה למקום בו מונח הדגל עליו היא שומרת.

כשחניך הנושא את הדגל של הקבוצה השני נתפס הדל יוחזר למקומו המקורי.

משחק ב' - "סטרטגו".

נחלק את החניכים לשתי קבוצות. לכל קבוצה ניתן דגל ונסביר לחניכים את כללי המשחק. נחלק את רחבת המשחק לשני חלקים כשכל צד שייך לקבוצה אחרת, זאת במטרה להתחיל את המשחק באופן מסודר. נראה לכל אחת מהקבוצות את מקום הימצאו של הדגל של כל אחת מהקבוצות.

המטרה: לשמור על הדגל מפני הקבוצה השניה ובמקביל, לנסות לקחת את הדגל של הקבוצה השניה.

לכל חניך ניתן מספר (נספח א') כאשר מספר קטן יותר "אוכל" מספר גדול ממנו. חניך "נאכל" אם מישהו מקבוצה השניה תופס אותו (בעדינות!) ושואל אותו מה מספרו. החניך מחוייב לענות.

במידה והמספר שלו גדול משל מי ששאל אותו- השואל "נאכל" על ידו ונדרש לחכות בצד המגרש עד שמי ש-"אכל" אותו "יאכל".

בנוסף, נחלק למספר מוגבל של שחקנים "פצצה" שאינה נאכלת אלא על ידי "פצצה" מהקבוצה השניה. במקרה זה השואל הוא "האוכל" והנשאל הוא "הנאכל".

המשחק יגמר כאשר קבוצה תצליח לקחת את הדגל של הקבוצה השניה ולהשיב אותה למקום בו מונח הדגל עליו היא שומרת.

הערה: ניתן לתת לאחד החניכים פתק שרשום עליו "דגל" המתפקד כבעל פתק "פצצה" כשהוא שואל אך במקרה שהוא שול הוא "נאכל" על ידי כל מספר. במקרה זה לא נראה לקבוצות מי מחזיק בפתק הדגל.

משחק ג' - הצגה.

נחלק את החניכים לשתי קבוצות ולכל קבוצה ניתן נושא הצגה. קבוצה אחת תציג "מעשה מבעל בטחון" (מהספר "סיפורי מעשיות") והקבוצה השניה תציג את "מעשה מאיש אדון אחד שנסע עם בעל עגלה" (מהספר "כוכבי אור"), שניהם של רבי נחמן מברסלב (את שני הסיפורים ניתן גם למצוא בקיצור בספר "כששומעים סיפור זה אחרת": "בגדי המלך", "נספח ב', ו-"לכל איש יש שם". נספח ג').

אם אין מספיק תפקידים לכלל החניכים נוסיף תפקידים לפי הצורך.

הערה: מטרת הפעולה אינה בהצגת ההצגה בסוף אלא בתהליכי "שיבוש" ההצגה בזמן שהחניכים בונים את ההצגה על ידי שינוי מאפייני התפקידים והשחקנים שנמצאים בכל קבוצה.

הערה לשלושת המשחקים:

רצוי "להגביל" את החניכים בגופם תוך כדי, לדוגמא:

א. נקשור לחניכים את העיניים.

ב. נקשור לחניכים את הידים.

ג. נקשור לחניכים את הרגלים.

ד. נגביל לחניכים את המילים בהם הם יכולים להשתמש.

ה. נגביל את הצעדים שנתיר לחניכים לצעוד.

ו. נחליף את התפקיד של אחד החניכים (מעבירים חניך מקבוצה אחת לקבוצה שניה תוך שהוא נשאר בתפקידו שהיה לפני זה / נטיל על חניך לחקות שחקן אחר / ניתן לחניך למלא תפקיד אחר. לדוגמא ב-"סטרטגו": לחניך עם המספר חמש, נלביש פתק עם מספר שלוש ונאמר לו שמעכשיו הוא מתפקד כמי שיש לו פתק עם המספר שלוש).

שלב ב':

נשאל את החניכים איך הם הרגישו במהלך המשחקים ומה הפריע להם.

נסביר לחניכים שבמהלך המשחקים "שיחקנו" עם הדרכים בהם באים לביטוי היחודיות של החניכים והגבלנו את היכולות של כל אחד מהם.

נסביר לחניכים שהחיים בנויים מפרטים קטנים רבים שאיננו שמים לב אליהם תמיד (לדוגמא: החשיבה על הנשימה או המחשבה על שיווי המשקל באת הנחת הרגל על הרצפה).

ב. הנחיצות של הפרט לקיום המציאות והחשיבות שבבנין האישי.

נשאל את החניכים איך הם מבינים את דברי רב מנחם מנדל מקאצק זצ"ל שאמר:

"אם אני מפני שאתה אתה, ואתה אתה מפני שאני אני, אז אני לא אני ואתה לא אתה".

נחלק ונקריא לחניכים את דבריו של ליאו בוסקאליה (נספח ד').

נשמיע לחניכים את השיר של שלום חנוך "אל תקרא לי עם" (נספח ה').

נשאל את החניכים האם יש שוני בהבנה של איך כל אחד מהאישים הנ"ל תופס את מקומו של של האדם הפרטי ומה ההבדל (הרמ"מ מקאצק - בין אישי במבט פנימה ולא בזילה לאחר, ליאו בוסקאליה - ההעצמה האישית בשביל האחר, ושולם חנוך - אין כלל והאדם הוא אדם פרטי).
נבהיר לחניכים כי מטרת הפעולה אינה לדבר על נבדלות האדם הפרטי מהכלל אלא על החשיבות שבהשקעה בפרט ויחודו.
נשאל את החניכים מדוע חשוב שכל אחד ישקיע בפיתוח היכולות שלו ונסביר לחניכים איפה זה התבטא בפעולה כשהגבלנו את החניכים.
נחלק לחניכים את דבריו של הרב קוק זצ"ל (נספח ו').

ג. בעקבות הפעולה

נבקש מהחניכים לרשום את הכשרונות שיש להם ואלו כשרונות הם היו רוצים לפתח.
בנוסף, נבקש מהחניכים לרשום מה לדעתם מייחד אותם ובמה זה מתבטא.

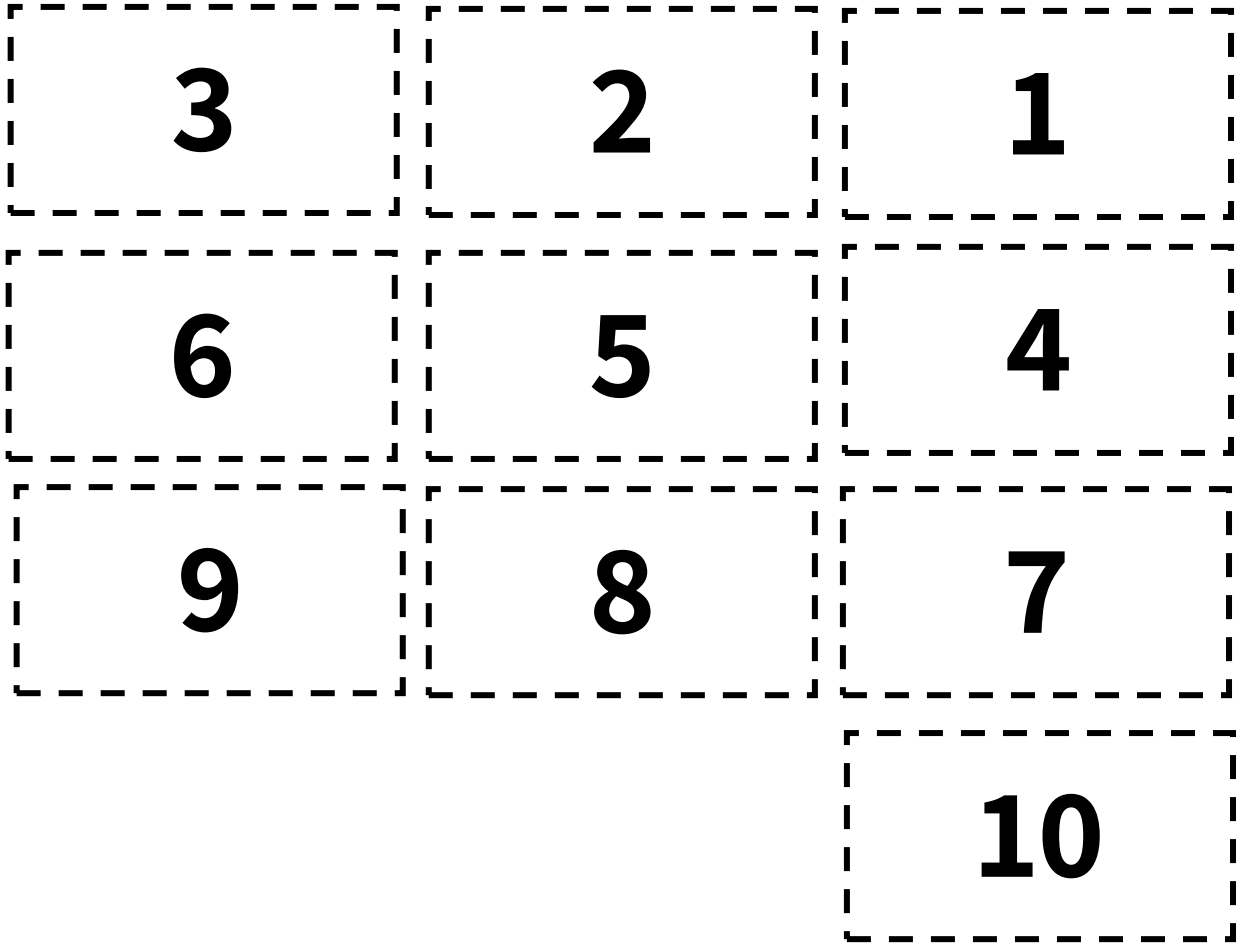
נספח 1

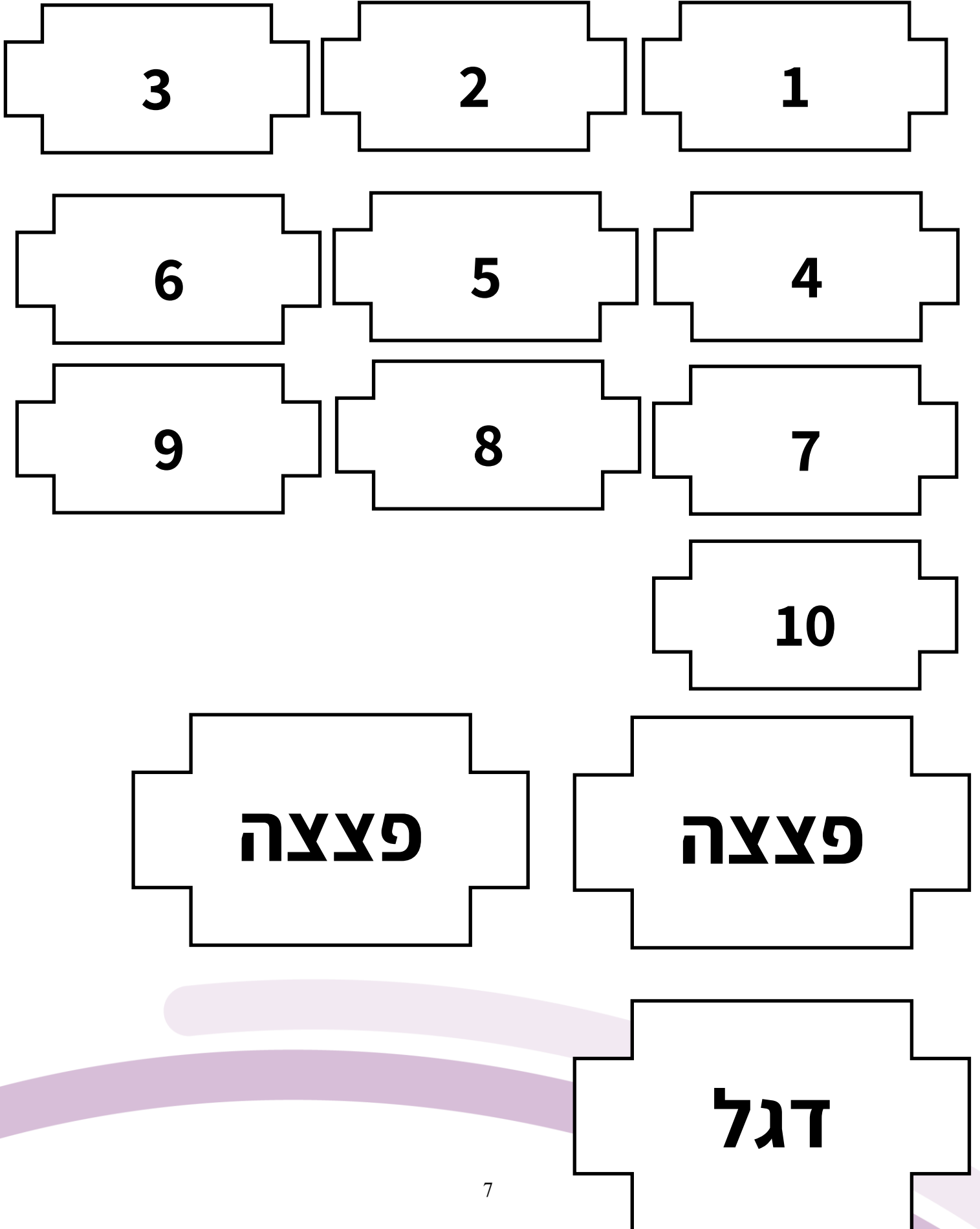
3	2	1
6	5	4
9	8	7
		10

פצצה

פצצה

דגל

נספח 2

מלך אחד אמר בלבו: מי ימצא שלא יהיה לו לדאוג יותר ממני, כי לי יש כל טוב, ואני מלך ומושל. הלך לחקור אחר זה. והיה הולך בלילה, והיה עומד אחורי הבתים להקשיב ולשמע את דברי האנשים. והיה שומע דאגות כל אחד, שזה אינו הולך לו כסדר בחנות, ואחר כך הלך לבית אחר, ושמע שיש לו דאגה שצריך למלכות וכן שאר כל הדאגות של כל אחד ואחד. אחר כך הלך וראה בית אחד נמוך עומד בתוך הקרקע והחלונות למטה סמוכים ממש לארץ, והגג נופל ונשבר. וראה ששם יושב אחד ומנגן על הכינור, שצריך להקשיב מאד כדי לשמע את הקול, והוא שמח מאד וקדרה ויין ומאכלים עומדים לפניו, והוא שמח מאד, מלא שמחה בלא דאגה כלל. הלך ונכנס לתוך הבית ושאל בשלומו, והשיב. וראה קדרה עם היין והמאכלים ושהוא רק מלא שמחה, וכבד את המלך לשתות, ושתה המלך גם כן למען האהבה. אחר כך שכב שם המלך לישון, ובבקר עמד המלך, והוא עמד ולוה את המלך. ושאל אותו המלך: "מאין אתה לוקח כל זאת?" והשיב לו: "אני יכול לתקן כל הדברים שנתקלקלו, כי מלאכה שלמה איני יכול, רק תקוני הדברים שנתקלקלו. ואני יוצא בבקר ואני מתקן איזה דברים, וכשאני מקבץ מזה איזה סך חמשה ששה זהובים אני קונה לי כל אלו הדברים של אכילה ושתיה". כששמע המלך זאת, אמר בלבו: אקלקל לו זאת. הלך המלך ונתן כרוז שכל מי שיהיה לו דבר לתקן לא יתן לשום אדם לתקן, רק יתקן בעצמו או יקנה לו הדבר הזה חדש. בבקר הלך האיש לשאל אחר תקוני הדברים ואמרו לו שגזר המלך שלא לתן לשום אדם לתקן שום דבר, וירע בעיניו אך בטח בה'. והלך וראה גביר אחד שחוטב עצים, ושאל אותו: "למה אתה חוטב עצים - האם זה מכבודך?" וחטב העצים במקומו, ונתן לו הגביר זהוב אחד. והלך לחטב עוד עצים, עד שקבץ ששה זהובים וקנה שוב כל הסעדה, והיה שמח. והמלך הלך שוב אחרי חלון ביתו, וראה שהוא יושב והמאכלים לפניו והוא שמח מאד, ונכנס, ושאל שוב מנין כל זה, וענה לו שהוא חוטב עצים. והלך המלך מאתו וגזר של לתן לשום אדם לחטב עצים. ולמחרת נקה לאחד את הדיר, וקבל בשכר זה שני זהובים, ונקה עוד דירים עד שקבץ ששה זהובים. וגזר המלך שלא לתן לשום אדם לנקות דירים. הלך האיש והשכיר עצמו לאיש חיל אצל המיניסטר,

והתנה עמו שיתן לו בכל יום שכרו. בערב השליך מעליו המדים וקנה הסעדה, והיה שמח מאד. וראה המלך שכך, וצוה על המיניסטר שלא ישלם לשום אדם באותו יום. בבקר בא אל המיניסטר ולא רצה לשלם לו שכרו. הלך ושבר חתיכה מהחרב, ושם במקומה עץ, ולא היה נכר מבחוץ כלל, ונתן החתיכה למשכון, וקנה הסעדה. הלך שוב המלך וראה שהשמחה בשלמות, ונכנס ושאל את האיש וספר לו האיש ששבר החרב ואמר לו שכשיקבל המעות בעד אותו היום יתקן החרב, ולא יגיע שום הזק למלך. הלך המלך לביתו וקרא למיניסטר וצוה עליו שיקרא לאיש החיל ששכר ויצוה עליו שיחתך ראש של אחד שחיב מיתה. והמלך צוה שיתאספו כל השרים כדי לראות השחוק הזה שנמצא איש שנעץ חתיכת עץ במקום החרב. והוא בא לפני המלך, ויפל לפני רגליו והתחנן לפניו, באשר שמעולם לא שפך דם, ובכן יקרא אחר לזה. והמלך השיב לו שהוא דוקא מכרח עכשיו לשפך דמו. אמר להמלך: "וכי יש פסק ברור על זה? אולי אין הדין ברור שהוא חיב מיתה?" השיב לו המלך: "בודאי הדין ברור שחיב מיתה, ועתה מכרח שאתה דוקא תשפך דמו". וראה שאי אפשר לפעל אצל המלך, פנה עצמו אל ה' יתברך ואמר: "אלקים, אני לא שפכתי דם מעולם, ובאם זה האיש אינו חיב מיתה, יהיה נעשה הברזל עץ". וחסף החרב ושלפה מתערה, וראה הכל שהוא עץ, ונעשה שם שחוק גדול. ראה המלך שהוא איש נאה כזה, ופטרו לשלום.

נספח 3

מעשה באיש אדון אחד, שנסע עם בעל עגלה לברלין ושאר העירות הגדולות. והלך האדון לעסקיו, ונשאר בעל העגלה, ששמו היה אִיִן, עם העגלה באמצע השוק, ונגש אליו שוטר אחד ושאלו: "מי אתה? ומדוע עומד אתה באמצע הרחוב?" ובלשון גרמנית, "אָר בִּיִסְט דו?" וחשב אִיִן העגלון, ששואלו את שמו, ואמר לו: 'אִיִן', והכה אותו השוטר, וצעק לו שוב: "אָר בִּיִסְט דו?", והוא ענה לו שוב: 'אִיִן', והכה אותו שוב וצעק עליו בצעקה ושאלו: "אָר בִּיִסְט דו?", עד שלקחו עם העגלה והעמידו באיזה רחוב צדדי. כשבא האדון אחר גמר עסקיו ולא מצאו, וחפשו עד שמצאו, ואמר לו: "אִיִן, היכן היית?" ענה לו אִיִן בלחש ופחד: "אל תאמר כאן 'אִיִן' אלא 'אָר בִּיִסְט דו?' כי חשב, שהשוטר הכה אותו על אמרו "אִיִן" ולא "אָר בִּיִסְט דו". אחר כך כשיצאו מהעיר, אמר לו העגלון: "עתה שוב אתה יכול לקרוא לי אִיִן"...

"ראשית, אני מאמין שאדם אוהב הוא קודם כל אדם האוהב את עצמו. עכשיו יזדקפו כמה מכם היושבים כאן ויגידו: "אהה! למה הוא מתכוון?" אינני מדבר על אישיות מנופחת. אינני מדבר על עמידה לפני הראי ודיקלום: "הו מראה שעל הקיר, מי היפה בכל העיר? נכון, מראה, את צודקת לחלוטין". אתם מבינים כי לא בנימה זו אני מדבר על האוהב את עצמו. אני מדבר על מי שאוהב את עצמו, ויודע שאדם יכול לתת לאחר רק מה שיש לו, ולכן מוטב שתשתדל שיהיה לו דבר מה לתת. עליכם להשתדל להיות האדם הכי משכיל, הכי מבריק, הכי מרגש, הכי רבגוני והכי יצירתי בעולם, מפני שרק אז תכלו לתת משלכם. הטעם היחיד להחזיק בדבר מה הוא האפשרות לתת אותו לאחרים".

(לחיות לאהוב וללמוד, ליאו בוסקאליה)

נספח 5

אל תקרא לי עם / שלום חנוך

אם אתה עובר אצלנו בשכונה
תראה שם על הקיר כתובת ישנה -
"ישמור אותי הא-ל מפני האמונה"

אין שום עם סגולה יש רק יחידים
לא כולם טיפשים ולא כולם מודים
אלה יהודים ואלה יהודים
אדם נשאר אדם,
אל תקרא לי עם.

אותה גלות גם פה לשווא אני עובד
כמה עוד גולני מול מתאבד בודד
לא מאלקים, ממך אני חרד

שוב אתה רוכב כשנשפך פה דם
שוב אתה חושב שאתה חכם
אם לא שמת לב גם אני קיים

מה יש לי איתך מה יש לי איתם

אדם נשאר אדם,

אל תקרא לי עם

כשפרחים פורחים וילדים שמחים

ואויבים מפעם הם היום אחים

הגיבורים נחים והגבולות פתוחים

השיירה עוברת והכלבים נובחים...

אדם נשאר אדם אל תקרא לי -

אל תקרא לי עם.

אם אתה עובר אצלנו בשכונה

תראה שם על הקיר כתובת ישנה -

"גם המציאות זקוקה להגנה,

ישמור אותי הא-ל מפני האמונה"

אדם נשאר אדם,

אל תקרא לי עם.

נספח 6

"איך אומר דברים לאחרים, אם לא אומר דבר לנפשי? איך אשא דַעַע על העולם הרוחני והחמרי, אם

אלה האוצרות הכמוסים בקרבי לא אבקש להם מפתח? "שאו שערים ראשיכם" אומר אל חדרי

נפשי, אל לבי ואל כליותי".

(הראי"ה קוק זצ"ל, חדריו, מהדורה שלישית עמוד ט"ז)